

VARĀH. BRH. S. 3, 27, 5, 21, 9, 32, 11, 10, 17, 4, 53, 41. परस्पर° KATHĀS. 15, 140. अ° freundliches Verhältniss: क्रियतामविरोधस्तु राधवेण R. 6, 95, 14. ब्रह्मन्त्रविरोधेन पूजा च प्राप्नुयामहम् MBH. 13, 1935. देवामुराणौ सर्वेषामविरोधः HARIV. 8752. feindliche Berührung unbelebter Gegenstände: श्रेष्ठविरोधे wenn die Strahlen (zweier Planeten) in feindliche Berührung mit einander kommen VARĀH. BRH. S. 17, 5. — 2) (logischer) Widerstreit, Widerspruch, Unvereinbarkeit; = विप्रतिपत्ति, व्याघात, असम्भाव Comm. zu Nāṣas. 4, 1, 23. अर्थद्वय° KĀTJ. ÇR. 1, 4, 16, 3, 5, 4, 3, 9, 25, 11, 10. KAN. 10, 1, 1. KAP. 1, 36, 114. JOGAS. 2, 15. AK. 3, 6, 8, 46. स्मृत्योः JĀÉN. 2, 21. देवं हि मानुषोपेतं भूषं सिध्यति — परस्परविरोधाद्धि सिद्धिरस्ति न चेतयोः MBH. 3, 7471. विसर्जयति यद्येक (Vogel) एकश्च प्रतिषेधति । स विरोधाऽश्रुभो यातुः VARĀH. BRH. S. 86, 54. चित्तचेष्टा° 104, 7. एकग्रहस्य फलयोर्विरोधे BRH. S. 8, 23. इति मरुति विरोधे वर्तमाने समाने Spr. 1443. ÇĀṆK. zu BRH. ĀR. UP. S. 30, 39. तर्कैः MADHUS. in Ind. St. 4, 19, 24, 26, 20, 2, 3. स्ववचन° SĀH. D. 6, 19, 718. तुल्यबलयोः 738. P. 4, 4, 2, Schol. KULL. zu M. 11, 82. नहि विरोध उभयम् BṛĀG. P. 6, 9, 35. VEDĀNTAS. (Allah.) No. 90. KUSUM. 17, 3, 30, 1. लोक° das im Widerspruch-Stehen mit der Ansicht des Volkes R. 2, 58, 29. NĪLAK. 164. SIDDH. K. zu P. 6, 1, 150, 7, 2, 10. SARVADARÇANAS. 9, 15. fg. 14, 20, 16, 1, 22, 15, 42, 15, 43, 1, 61, 20, 122, 7. अ° (s. auch bes.) 89, 2. विरोध unter den Arthālaṁkāra Verz. d. Oxf. H. 208, b, 5. — 3) Conflict mit so v. a. Beeinträchtigung: प्राणविरोधेन auf Kosten von MBH. 3, 16960. अ° Abwesenheit eines Conflictes mit so v. a. Nichtbeeinträchtigung: पितृद्वयाविरोधेन ohne Nachtheil für JĀÉN. 2, 118, 175. अविरोधेन धर्मस्य MBH. 1, 3270. MĀRK. P. 27, 4, 109, 8. धर्माविरोधेन 66, 4. शरीरस्याविरोधेन MBH. 3, 16959. स्वार्थावि° Spr. (II) 1460, 1684. KĀM. NĪTIS. 14, 39. BṛĀG. P. 3, 7, 32, 22, 33. — 4) das in Noth-Gerathen (व्यसनप्राप्ति) SĀH. D. 339. Widerwärtigkeit WEBER, RĀMAT. UP. 336 (pl.). — 5) Verkehrtheit: कुर्वशाविधिना कर्म विरोधफलमभुते KATHĀS. 64, 4. — 6) fehlerhaft für निरोध MBH. 14, 573 (ed. Bomb. नि°). R. 1, 76 in der Unterschr. चित्तवृत्ति° Ind. St. 4, 22, 19. fg.

विरोधक (vom caus. von 2. रुध् mit वि) 1) adj. im Widerspruch stehend —, unvereinbar mit: गृहस्थाश्रमिणास्तच्च यत्कर्म विरोधकम् MBH. 12, 353. धर्मे लोकवेदविरोधके 1, 7257. — 2) subst. Hemmniss: कामक्रोध° adj. MBH. 14, 765.

विरोधकृत् 1) adj. Streit verursachend. — 2) m. Bez. des 45ten Jahres im 60jährigen Jupitercyclus VARĀH. BRH. S. 332, a, 4; vgl. रोधकृत्.

विरोधक्रिया f. Hader, Streit RAGH. 16, 45.

विरोधन (vom caus. von 1. रुध् mit वि) 1) adj. bekämpfend: सर्वज्ञ° MBH. 12, 12960. — 2) n. = पर्यवस्था AK. 3, 3, 21. als Erklärung von रोदसी NĪR. 6, 1 (das Zurückhalten nach dem Comm.). a) das Hadern, Streiten: अन्धोऽन्योऽपसंख्यवचनत्रयं विरोधनम् PRATĀPAR. 42, a, 9. DAÇAR. 1, 43. मातापित्रोः mit den Eltern KATHĀS. 56, 170. भृत्यानां चाविरोधनम् KĀM. NĪTIS. 13, 55. — b) das Beeinträchtigen: धर्मविरोधनात् (विरोधवान् ed. Bomb.) R. 2, 36, 29. — c) in der Dramatik das Innewerden der Gefährdung des Vorhabens SĀH. D. 387.

विरोधभाज् adj. im Widerspruch stehend, entgegengesetzt; mit instr. SĀH. D. 242.

VI. Theil.

विरोधवत् (von विरोध) adj. am Ende eines comp. verbunden mit einer Beeinträchtigung von: अडुष्टस्य सत्पागः — धर्मविरोधवान् R. 2, 36, 29 nach der Lesart der ed. Bomb. अ° Nichts beeinträchtigend MĀRK. P. 34, 14.

विरोधाचरण (विरोध + आ°) n. eine feindselige Handlung AK. 3, 4, 18, 121.

विरोधाभास (विरोध + आ°) m. ein scheinbarer Widerspruch PRATĀPAR. 89, a, 6.

विरोधिता (von विरोधित्) f. 1) Feindschaft, Streit, Hader KATHĀS. 50, 115. SĀH. D. 17, 10. मतिमद्भिः सह Spr. (II) 2414. परापरपक्ष° PRAB. 87, 15. — 2) Widerspänstigkeit: eines Pferdes VARĀH. BRH. S. 93, 5. — 3) das im-Widerspruch-Stehen, Entgegengesetztsein SĀH. D. 242.

विरोधित्व (wie oben) n. das Aufheben, Entfernen: सान्नातकारिधमे (obj.) सान्नातकारिविशेषदर्शस्यैव (subj.) विरोधितात् Comm. zu KAP. 1, 60.

विरोधित् (von 2. रुध् mit वि) 1) adj. a) versperrend, hemmend, störend: दस्पृन्मार्गविरोधिनः RĀGA-TAR. 8, 827. अर्थान्स्वाध्यायस्य विरोधिनः M. 4, 17. स्वाध्याय° GOBH. 3, 5, 17. JĀÉN. 1, 129. प्रसव° KULL. zu M. 9, 167. स्वर्गादिप्राप्ति° zu 2, 161. इह दुःखाय मत्सूतिः परत्र च विरोधिनी MĀRK. P. 121, 35. क्लम° so v. a. vertreibend ÇĀK. 69, v. l.; vgl. SĀH. D. 180, 1. अ° nicht störend so v. a. wohlthuend Spr. (II) 471, v. l. कर्म पूर्वकार्याविरोधि nicht störend, nicht beeinträchtigend 1883. — b)

feindlich, feindselig; m. Gegner, Feind HALĀJ. 2, 300. MBH. 7, 8263. °योधाः RĀGA-TAR. 8, 1761. 4482. P. 2, 4, 12, VĀRTI. 2. KUMĀRAS. 5, 17.

Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 7, 25, ÇI. 7. अस्माकम् KATHĀS. 34, 227. RĀGA-TAR. 4, 86. परस्पर° HARIV. 11903. Spr. 4310. PRAB. 86, 17.

सर्वप्राणि° HARIV. 16240. सर्वभूत° R. 6, 9, 14. सर्वभूताविरोधित् mit keinem Geschöpfe in Feindschaft lebend Spr. 4094. महिषैर्विरोधिभिः Verz. d. Oxf. H. 18, a, 1. पापकर्म° Feind von Missethaten 15, a, 6. सौगतानाम्पापार्थविरोधिनः 254, a, 6. ज्ञान° VEDĀNTAS. (Allah.) No. 21. ÇĀṆK. zu BRH. ĀR. UP. S. 96. कर्म° SĀJ. zu RV. 6, 33, 3. देशकाल° so v. a. keine Rücksicht nehmend auf Zeit und Ort Spr. 3155. — c) im Widerspruch stehend, entgegengesetzt MBH. 3, 10572. KAN. 4, 1, 14. 3, 1, 9, 11. 9, 2, 1.

KUSUM. 49, 13. BṛĀG. P. 4, 4, 20. H. 16. धर्मशार्थश्च कामश्च परस्परविरोधिनः MBH. 3, 17386. RĀGA-TAR. 4, 47. विद्या° NĪLAK. 10. SARVADARÇANAS. 47, 18. 103, 22. कर्म लोकद्वयविरोधि Spr. 4730. तर्केण वेदशास्त्राविरोधिना M. 12, 106. — 2) m. Bez. des 25ten Jahres im 60jährigen Jupitercyclus VARĀH. BRH. S. 8, 37. Verz. d. Oxf. H. 331, b, 2 v. u. — 3) f. विरोधिनी N. einer bösen Genie, einer Tochter des Duḥsaha, MĀRK. P. 51, 5, 30, 89, 93. — Vgl. कफ°, वन°.

विरोधोक्ति (विरोध + उ°) m. Widerspruch, = विप्रलाप AK. 4, 1, 5, 17. P. 4, 3, 50, Schol. ननु च स्याद्विरोधोक्तिः AK. 3, 5, 14. H. 1542.

विरोधोपमा (विरोध + उ°) f. eine auf Gegensätzen beruhende Vergleichung: शतपत्नं (blüht am Tage) शरच्चन्द्रस्वदाननमिति त्रयम् । परस्परविरोधीति सा विरोधोपमा मता ॥ KĀVYĀD. 2, 33.

विरोध्य (vom caus. von 2. रुध् mit वि) adj. zu entzweien MBH. 12, 2050.

विरोपण (vom caus. von 1. रुध् mit वि) 1) adj. vernarben —, heilen machend: त्रणविरोपणमिडुदीनां तैलम् ÇĀK. 89. — 2) n. das Pflanzen: संक्रामण° das Verpflanzen VARĀH. BRH. S. 53, 7.